

2021-06-21
Dnr 2021:995
1 (8)

Kunskapscompaniet KCGY AB

556138-3885

info@kunskapscompaniet.se

Kunskapscompaniets gymnasium

alf.olsson@kunskapscompaniet.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Kunskapscompaniets gymnasium i Eskilstuna kommun. Huvudman för skolan är Kunskapscompaniet KCGY AB. Totalt ingår cirka 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter i granskningen. Kunskapscompaniets gymnasium är en av dessa. På skolenheten går 145 elever på något av enhetens följande yrkesprogram: vård- och omsorgsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet samt fordon- och transportprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 7 april 2021 av utredarna Therese Jakobsson och Christina Björkenvall Starrost. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-06-21
Dnr 2021:995
2 (8)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Kunskapscompaniets gymnasium i låg utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet, och att utvecklingsområden finns.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds med att

- skapa en tydlig struktur för information och vägledning till eleverna inför val av behörighetsgivande kurser
- se över skolans planering och organisering av behörighetsgivande kurser
- följa upp och analysera elevernas val av kurser som ger grundläggande behörighet

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Skolan saknar en tydlig struktur för information och vägledning till eleverna

Granskningen visar att eleverna ges viss information och vägledning om möjligheten att läsa de behörighetsgivande kurserna, men att det saknas en tydlig struktur och ansvarsfördelning i arbetet. Av intervjuer framgår att såväl lärare som mentorer har

2021-06-21
Dnr 2021:995
3 (8)

informerat och väglett eleverna inför deras val av kurser i år 1. Bland annat ges exempel på att eleverna har fått information om kursernas betydelse för vidare studier. Samtidigt framkommer att informationen inte ges kontinuerligt under elevernas gymnasietid utan nästan uteslutande i år 1. Det har även varierat från år till år hur informationen har utformats och vem som ansvarat för att eleverna ges tillräcklig information för att kunna göra medvetna val. Eleverna har under perioder även haft mycket begränsad tillgång till studie- och yrkesvägledare som kan ge dem närmare vägledning om exempelvis vilken behörighet som olika vidareutbildningar kräver. Bland annat framgår att eleverna tidigare hänvisats till en studie- och yrkesvägledare som arbetat inom huvudmannens vuxenutbildning och att eleverna behövt den dåvarande rektorns godkännande för att kontakta studie- och yrkesvägledaren. När personal på skolan istället fick ansvara för studie- och yrkesvägledningen säkerställde inte rektorn att personalen hade tillräckliga förutsättningar att ge eleverna den vägledning de behöver, vilket framgår av intervju med tidigare ansvarig personal.

Huvudmannen har i svar på Skolinspektionens kommunicerade protokoll angett att den nuvarande rektorn tillsammans med nyanställd studie- och yrkesvägledare har påbörjat ett arbete med att utveckla information och vägledning till eleverna inför val av bland annat de behörighetsgivande kurserna. Inom huvudmannens organisation finns upprättade rutiner för hur studie- och yrkesvägledning ska gå till och hur lärare och studie- och yrkesvägledare ska samverka. Det framgår av huvudmannens svar att dessa rutiner kommer att implementeras även på Kunskapscompaniets gymnasium.

Skolans organisation försvårar för vissa elever att läsa behörighetsgivande kurser

Av granskningen framgår att eleverna har möjlighet att välja de behörighetsgivande kurserna, men att skolan i vissa delar har organiserat dem på ett sätt som försvårar för eleverna att läsa och fullfölja kurserna. Av intervjuer framgår att elever på vård- och omsorgsprogrammet kan läsa kurserna inom ordinarie gymnasieprogram och att elever på bygg- och anläggningsprogrammet erbjuds att läsa svenska 2 och 3 som individuellt val och engelska 6 som utökad program. Elever på fordon- och transportprogrammet förväntas däremot att läsa en yrkesinriktad kurs som individuellt val, vilket medför att eleverna behöver läsa två av de tre behörighetsgivande kurserna utöver sitt ordinarie program för att få grundläggande behörighet. Vidare framgår att eleverna har genomfört samtliga val i år 1 och att det därefter funnits begränsade möjligheter för eleverna att välja till kurserna i de fall de ångrat sig under sin fortsatta studietid.

Granskningen visar vidare att elevernas scheman utformats på ett sätt som försvårat för eleverna att fullfölja kurserna. I intervjuer samt i de scheman som Skolinspektionen har tagit del av finns exempel på att de behörighetsgivande kurserna har placerats på samma schemaposition som andra obligatoriska kurser. Av intervjuerna framgår även att perioderna med arbetsplatsförlagt lärande (APL) för elever på fordon- och transportprogrammet har förlängts under det senaste läsåret. Det har inneburit att eleverna i perioder har haft upp till sex veckors uppehåll från undervisning i bland annat de behörighetsgivande kurserna. Det har enligt intervjuade lärare och elever haft en

2021-06-21
Dnr 2021:995
4 (8)

negativ inverkan på kontinuiteten och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen.

Huvudmannen uppger i sitt svar på Skolinspektionens kommunicerade protokoll att skolans organisering av kurserna kommer att göras om inför kommande läsår. Exempelvis kommer det framöver inte att finnas andra kurser som eleverna förväntas läsa inom ramen för det individuella valet.

Skolan följer inte upp elevernas val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att det inte har skett någon systematisk uppföljning av elevers val av behörighetsgivande kurser. Av inkommen redovisning framgår att huvudmannen årligen sammanställer bland annat elevernas betyg och att statistiken också finns uppdelad utifrån kön. Skolan följer även upp skälen till att eleverna väljer att inte fullfölja kurserna på individnivå. Skolan har däremot inte gjort någon analys utifrån uppföljningen i syfte att identifiera eventuella utvecklingsområden i skolans sätt att organisera och informera om de behörighetsgivande kurserna.

Rekommendation

Sammanfattningsvis visar granskningen att inte alla elever på Kunskapscompaniets gymnasium har reella möjligheter att läsa och fullfölja de kurser som krävs för att få grundläggande behörighet till högskola. Vidare har skolan i liten utsträckning följt upp och analyserat i vilken utsträckning eleverna väljer, respektive inte väljer, att läsa kurserna för grundläggande behörighet.

För att höja kvaliteten i utbildningen rekommenderar Skolinspektionen att rektorn fortsätter det påbörjade utvecklingsarbetet med att säkerställa att det finns en tydlig struktur för hur eleverna återkommande under sin studietid ska ges information och vägledning om möjligheterna att läsa de behörighetsgivande kurserna. I arbetet skulle rektorn även kunna förtydliga ansvar och uppdrag, såsom vem som informerar eleverna om vad, i syfte att se till att alla elever får likvärdig information. Skolinspektionen rekommenderar också att rektorn fortsätter arbetet med att undanröja de organisatoriska hinder som finns för elevernas möjligheter att välja och fullfölja de behörighetsgivande kurserna. Inom detta kan det exempelvis ingå att se över hur kurserna erbjuds samt hur de organiseras för att undvika krockar med APL.²³

² Av gymnasieförordningen framgår att elever på yrkesprogram inom utrymmet för individuellt val har rätt att läsa de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå (4 kap. 7 § första–fjärde stycket gymnasieförordningen).

³ Av samma förordning framgår även att om en elev senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet så har huvudmannen en skyldighet att tillgodose detta (4 kap 23 § gymnasieförordningen).

2021-06-21
Dnr 2021:995
5 (8)

Slutligen rekommenderar Skolinspektionen även att rektorn följer upp och analyserar elevernas val av behörighetsgivande kurser. Genom en sådan uppföljning och analys kan skolan identifiera ytterligare faktorer som påverkar elevernas val. Utifrån den kunskapen kan skolan vid behov anpassa informationsinsatser och sin organisation för att underlätta för eleverna att göra medvetna val och genomföra kurserna de valt.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Therese Jakobsson

Föredragande
Signerat av: Therese Jakobsson

I handläggningen av ärendet har även utredaren Christina Björkenvall Starrost deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.